

Дисципліна: «Основи охорони праці» (ООП)

Лектор:

к.т.н., доцент кафедри
«Охорони праці і навколишнього
середовища» КНУБА

Викладацька:
ауд. 207 «С»

Гунченко

Оксана Миколаївна

ел. адреса:

gunchenko.oksana@gmail.com

Дисципліна ООП. Лекція № 3

Тема: Аналіз та профілактика виробничого травматизму.

План лекційного заняття

1. Основні поняття та визначення.
2. Розслідування та облік нещасних випадків (НВ), професійних захворювань та аварій на виробництві.
3. Класифікація НВ.
4. Відшкодування збитків від НВ.
5. Методи аналізу виробничого травматизму.

Дисципліна ООП. Лекція № 3

1. Основні поняття та визначення.

Згідно з ДСТУ 2293:2014 «Терміни та визначення понять», **нещасний випадок** – непередбачений збіг обставин і умов, за яких заподіяна шкода здоров'ю, або настала смерть людини.

Дисципліна ООП. Лекція № 3

1. Основні поняття та визначення.

Нещасний випадок на виробництві - раптове погіршення стану здоров'я чи настання смерті працівника під час виконання ним трудових обов'язків внаслідок короткочасного (*тривалістю не довше однієї робочої зміни*) впливу небезпечного або шкідливого чинника.

У результаті нещасного випадку виникають травми.

Травма - порушеність анатомічної цілісності організму людини, або його функцій внаслідок дії чинників зовнішнього середовища.

Дисципліна ООП. Лекція № 3

1. Основні поняття та визначення.

Виробнича травма - травма що сталася внаслідок дії виробничих чинників.

Виробничий травматизм - явище, що характеризується сукупністю виробничих травм і нещасних випадків на виробництві.

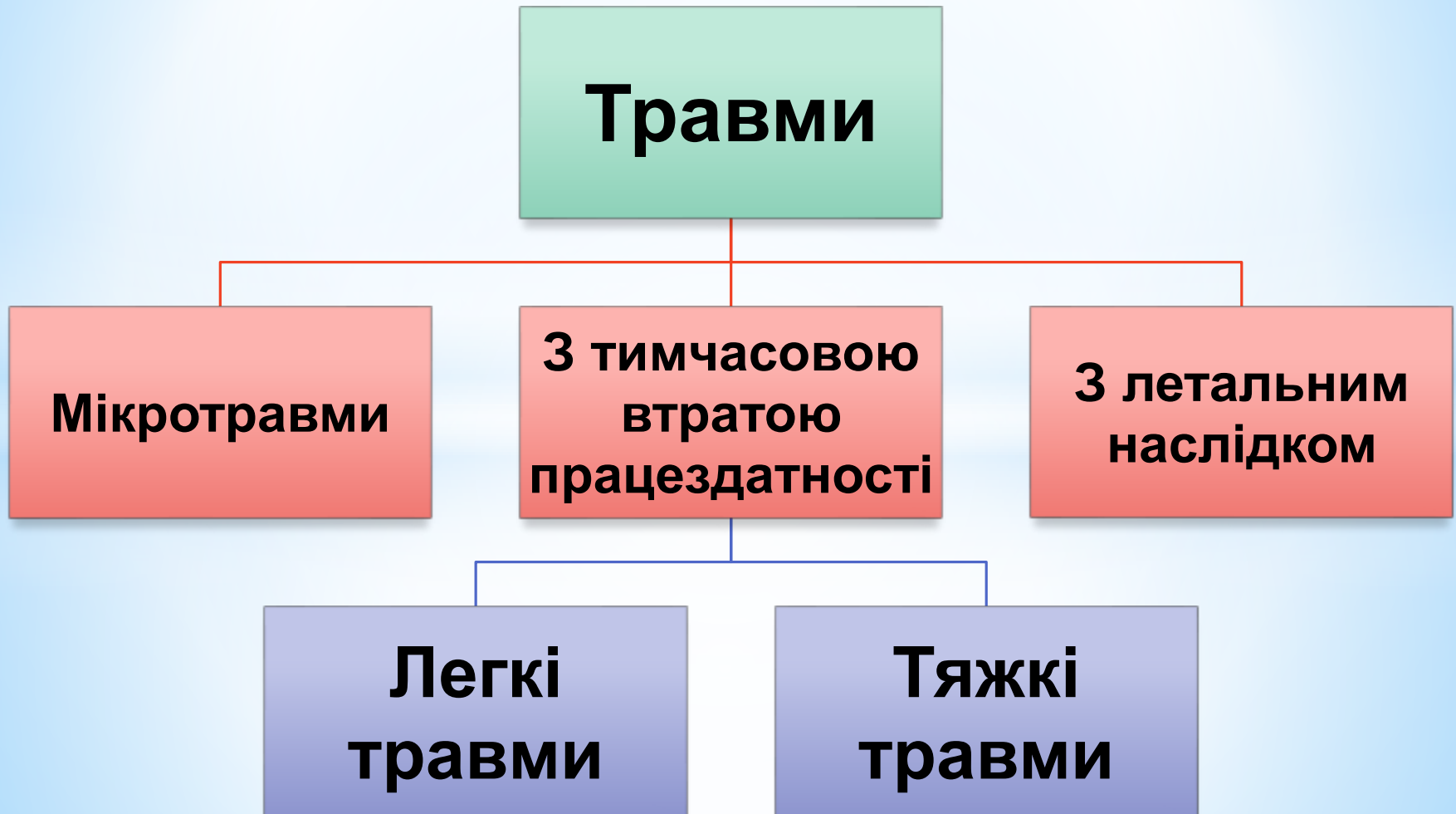
Трудове каліцтво - втрата здоров'я працівником внаслідок виробничої травми.

Дисципліна ООП. Лекція № 3

1. Основні поняття та визначення.

Дисципліна ООП. Лекція № 3

1. Основні поняття та визначення.

Згідно з «Класифікатором розподілу травм за ступенем тяжкості» (затв. Наказом № 370 МОЗ України від 04.07.2007 р.):

1. Кваліфікуючими ознаками тяжкості травм, отриманих в результаті нещасного випадку на виробництві, є характер отриманих ушкоджень, ускладнення та наслідки, пов'язані з цими ушкодженнями.

2. За ступенем тяжкості травми розподіляються на 2 категорії: ***тяжкі і легкі***.

Дисципліна ООП. Лекція № 3

1. Основні поняття та визначення.

Залежно від характеру ушкоджень травми класифікуються (підрозділяються) на:

механічні (забиття, переломи, порізи тощо);

термічні (опіки, обмороження, сонячні удари);

хімічні (гострі отруєння, опіки кислотами, лугами);

електричні (електричні удари, електричні травми);

променеві (опіки, ушкодження тканин, кровотворних органів);

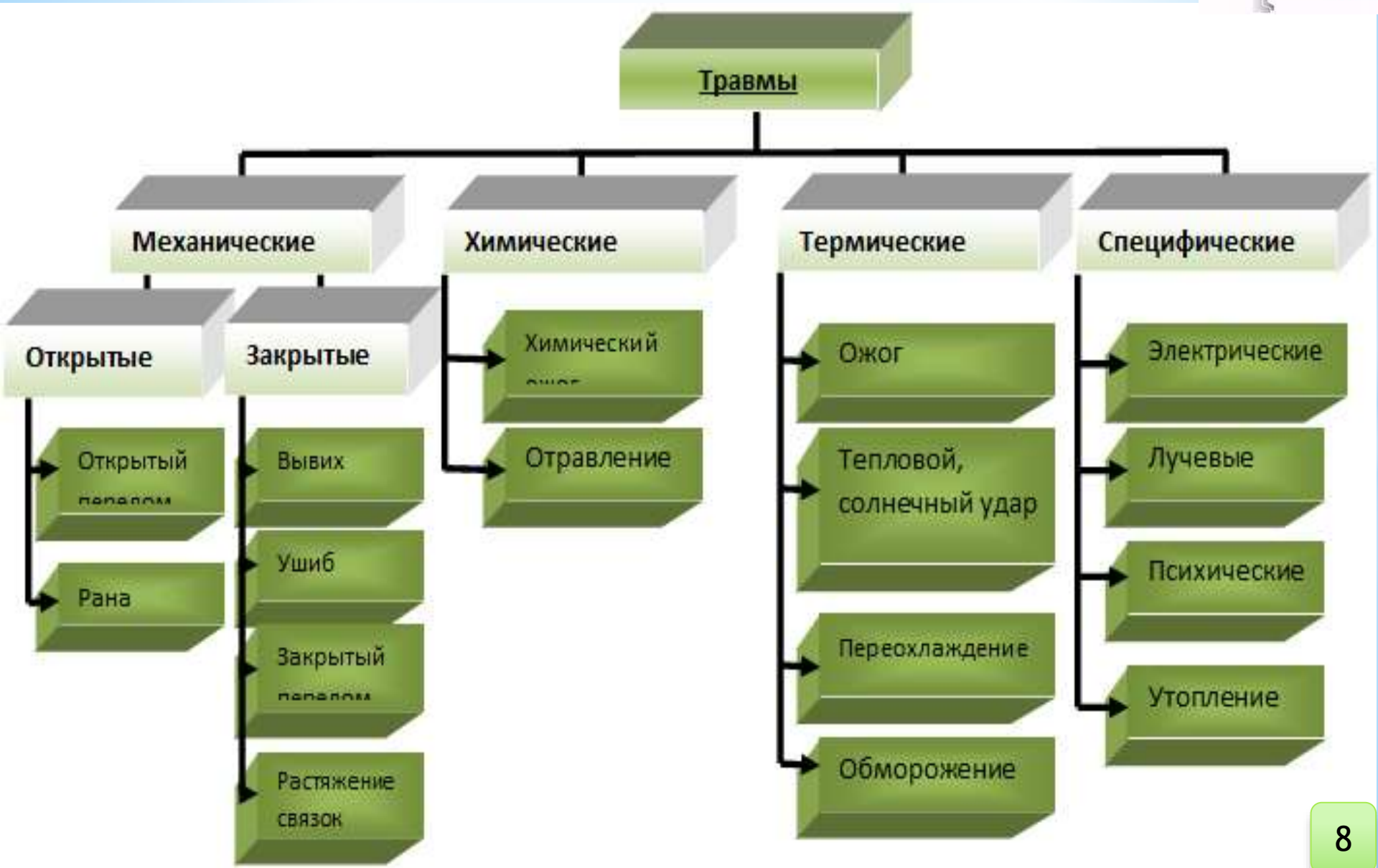
нервово-психічні (переляк, шок);

комбіновані.

Дисципліна ООП. Лекція № 3

1. Основні поняття та визначення.

Дисципліна ООП. Лекція № 3

1. Основні поняття та визначення.

За важкістю наслідків травми поділяються на такі групи:

дрібний травматизм (без втрати працездатності, який становить 70-80 % усіх нещасних випадків);

легкі випадки травмування (втрата працездатності до трьох днів, тобто з тимчасовою втратою працездатності);

тривалі (втрата працездатності від 4 днів до 4 місяців);

нещасні випадки з важкими наслідками (повна або часткова втрата працездатності, тобто повна або часткова інвалідність);

групові (що стались одночасно з двома і більше працівниками незалежно від важкості тілесних ушкоджень);

смертельні.

Дисципліна ООП. Лекція № 3

1. Основні поняття та визначення.

Вплив ШНВЧ може бути не тільки причиною виробничої травми, а і викликати професійні хвороби.

Професійна хвороба; професійне захворювання - патологічний стан людини, обумовлений надмірним напруженням організму, або дією шкідливого виробничого чинника під час трудової діяльності.

Професійна захворюваність - явище, що характеризується сукупністю професійних захворювань.

Професійні захворювання та отруєння бувають хронічними (при тривалому впливі невеликих кількостей шкідливих речовин) і гострими. До гострих професійних захворювань або отруєнь належать випадки, що сталися після одноразового (протягом не більше однієї робочої зміни) впливу небезпечних факторів або шкідливих речовин. Гострі захворювання та отруєння відносять до нещасних випадків.

Дисципліна ООП. Лекція № 3

1. Основні поняття та визначення.

Стан виробничого травматизму за 12 місяців 2015 та 2014 року по областях (осіб)

Області	2015 рік		2014 рік		Різниця, +/-	
	Всього	В т.ч. "См"	Всього	В т.ч. "См"	Всього	В т.ч. "См"
Україна	4260	375	6318	548	-2058	-173
Донецька	672	36	1850	125	-1178	-89
Дніпропетровська	608	47	767	57	-159	-10
м. Київ	315	29	334	34	-19	-5
Запорізька	285	12	304	14	-19	-2
Львівська	224	22	241	22	-17	0
Полтавська	206	19	217	19	-11	0
Волинська	178	13	137	7	41	6
Вінницька	177	15	216	17	-39	-2
Київська	167	23	154	26	13	-3
Харківська	143	20	208	32	-65	-12
Одеська	125	18	117	18	8	0
Чернігівська	121	12	100	12	21	0
Сумська	117	11	121	13	-4	-2

Дисципліна ООП. Лекція № 3

1. Основні поняття та визначення.

Стан виробничого травматизму за 12 місяців 2015 та 2014 року по областях (осіб)

Області	2015 рік		2014 рік		Різниця, +-	
	Всього	В т.ч. "См"	Всього	В т.ч. "См"	Всього	В т.ч. "См"
Україна	4260	375	6318	548	-2058	-173
Черкаська	116	8	73	9	43	-1
Луганська	108	9	578	48	-470	-39
Житомирська	102	8	115	15	-13	-7
Хмельницька	100	16	122	10	-22	6
Івано-Франківська	90	10	79	12	11	-2
Рівненська	90	4	116	7	-26	-3
Херсонська	73	9	83	11	-10	-2
Миколаївська	66	4	79	7	-13	-3
Тернопільська	59	10	80	11	-21	-1
Кіровоградська	51	8	73	5	-22	3
Закарпатська	37	4	44	9	-7	-5
Чернівецька	30	8	41	5	-11	3
АР Крим	0	0	51	3	-51	-3
м. Севастополь	0	0	18	0	-18	0

Дисципліна ООП. Лекція № 3

Стан виробничого травматизму у 2015 році по областях

Дисципліна ООП. Лекція № 3

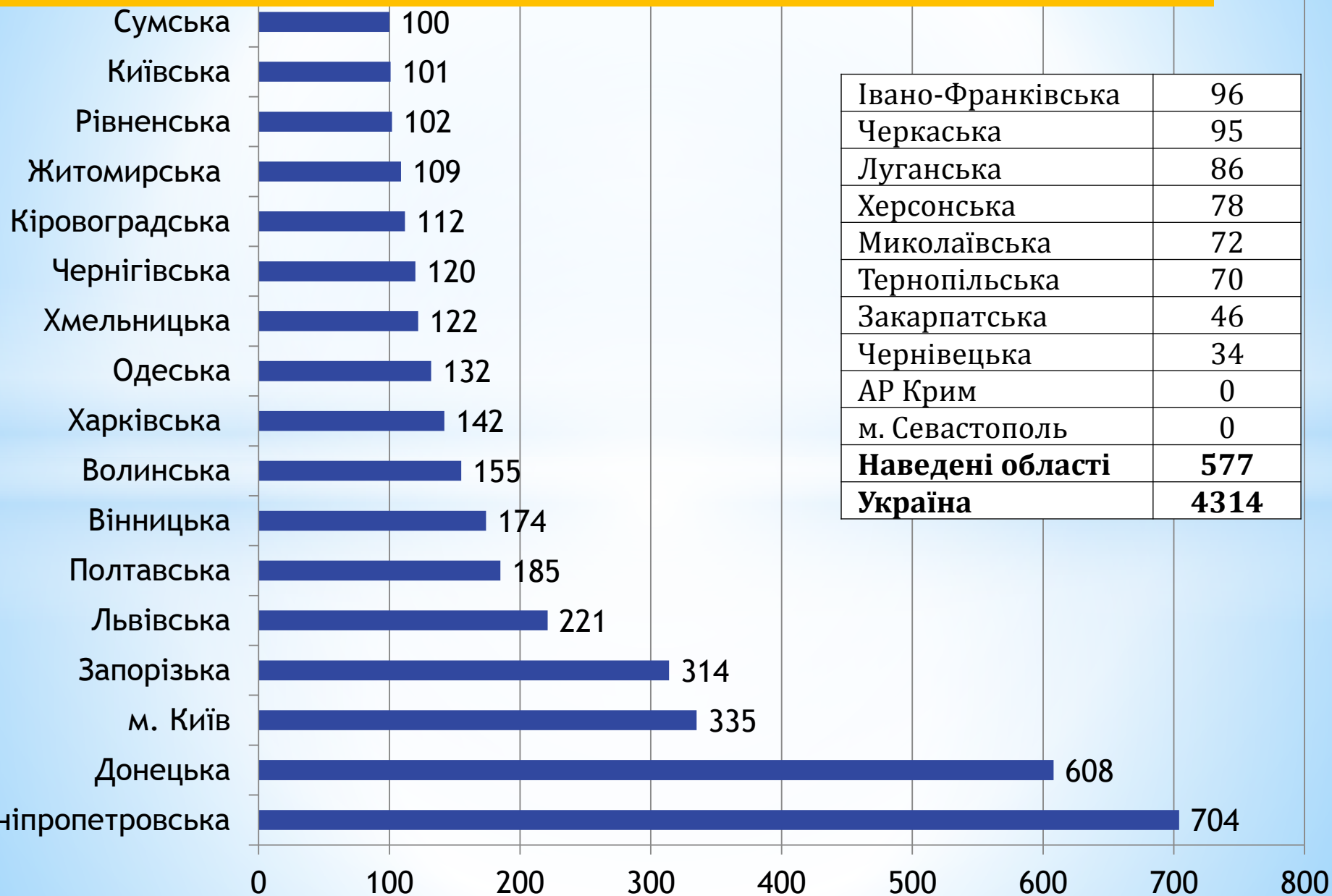

Галузь нагляду	2016 рік		2015 рік		Різниця, + / -	
	Всього	в т.ч."См"	Всього	в т.ч."См"	Всього	в т.ч."См"
Вугільна	864	20	752	19	112	1
Гірничорудна та нерудна	192	23	207	16	-15	7
Нафтогазовидоб. та геологорозв.	23	5	11	4	12	1
Енергетика	136	14	113	18	23	-4
Будівництво	184	41	206	35	-22	6
Котлонагляд, підйомні споруди	20	6	10	1	10	5
Машинобудування	313	19	311	21	2	-2
Металургійна	255	12	268	14	-13	-2
Хімічна	146	10	137	16	9	-6
Транспорт	364	70	396	54	-32	16
Зв'язок	60	1	60	8	0	-7
Газова промисловість	36	2	48	2	-12	0
Житлокомунгосп	167	34	141	14	26	20
Агропромисловий комплекс	578	83	602	84	-24	-1
Деревообробна промисловість	51	2	83	5	-32	-3
Легка та текстильна промисловість	22	0	17	0	5	0
Соціально-культурна сфера та торгівля	1017	58	898	64	119	-6
Р а з о м	4428	400	4260	375	168	25

Кількість травмованих смертельно у 2015 році за областями

Загальна кількість травмованих у 2017 році за областями

Дисципліна ООП. Лекція № 3

Галузь нагляду	12 місяців 2017 рік		12 місяців 2016 рік		Різниця, + / -	
	Всього	в т.ч. "См"	Всього	в т.ч. "См"	Всього	в т.ч. "См"
Вугільна	780	23	864	20	-84	3
Гірничорудна та нерудна	201	9	192	23	9	-14
Нафтогазовидобувна та геологорозвідка	20	3	23	5	-3	-2
Енергетика	121	16	136	15	-15	1
Будівництво	224	54	184	41	40	13
Котлонагляд, підйомні споруди	16	9	20	6	-4	3
Машинобудування	336	19	313	19	23	0
Металургійна	260	13	255	12	5	1
Хімічна	128	5	146	10	-18	-5
Транспорт	393	65	364	70	29	-5
Зв'язок	57	2	60	1	-3	1
Газова промисловість	35	2	36	2	-1	0
Житлокомунгосп	155	17	167	33	-12	-16
Агропромисловий комплекс	537	75	578	83	-41	-8
Деревообробна промисловість	76	7	51	2	25	5
Легка та текстильна промисловість	23	1	22	0	1	1
Соціально-культурна сфера та торгівля	951	46	1017	58	-66	-12
Р а з о м	4313	366	4428	400	-115	-34

Загальна кількість травмованих у 2017 році за галузями виробництва

Кількість смертельно травмованих у 2017 році за галузями виробництва

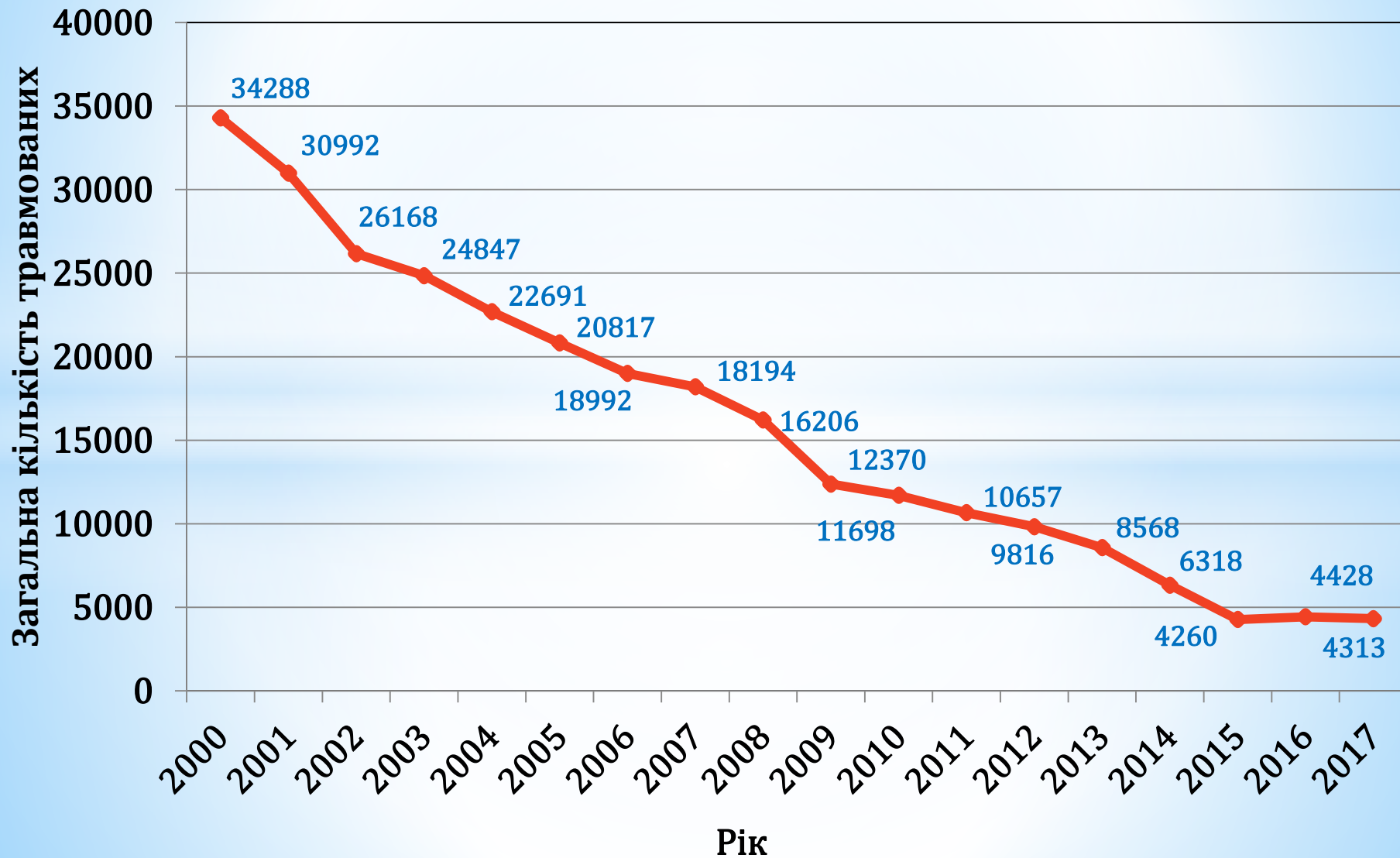

Всього травмовано смертельно 366 людей

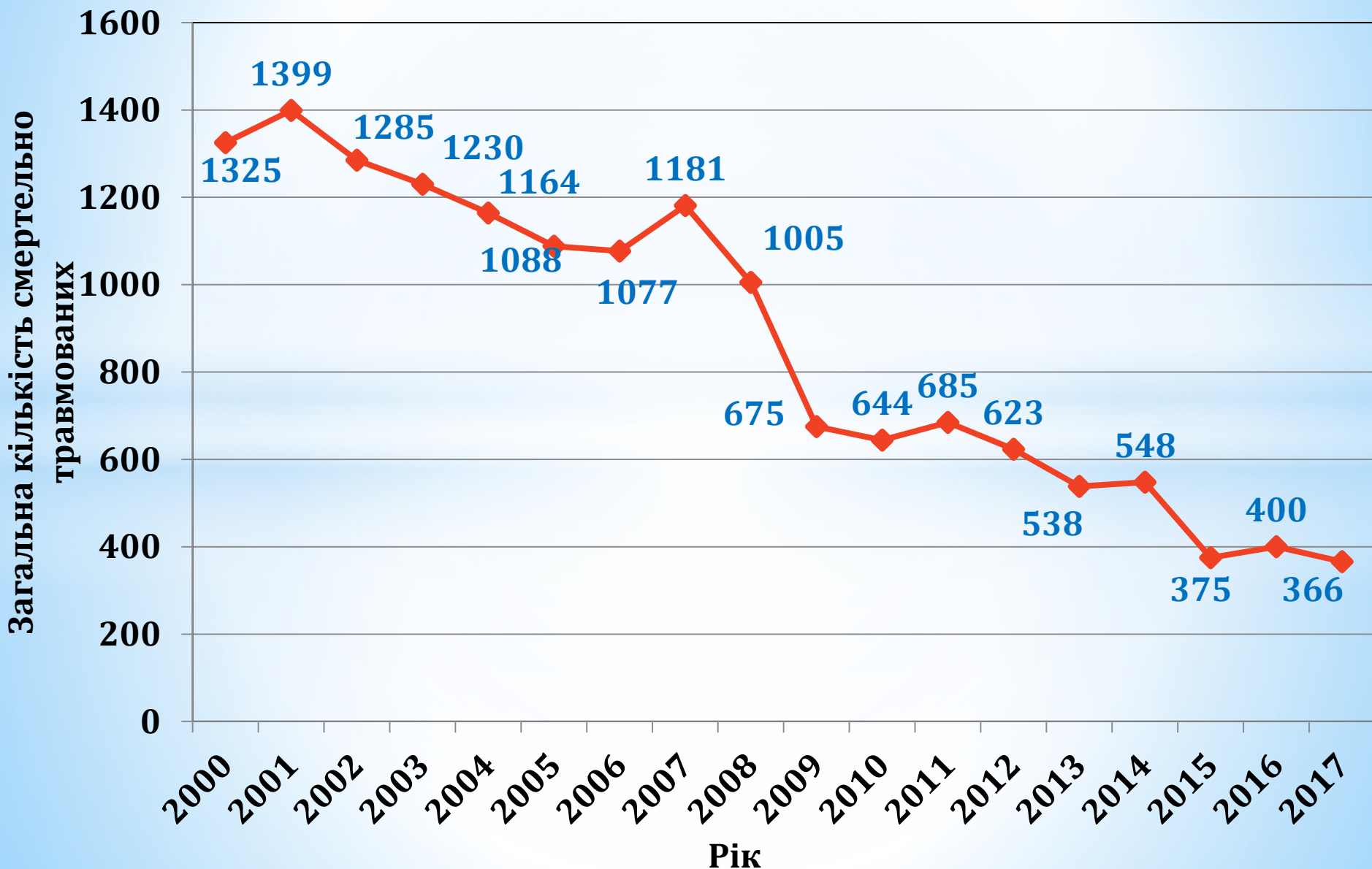

65,6 % всіх травм

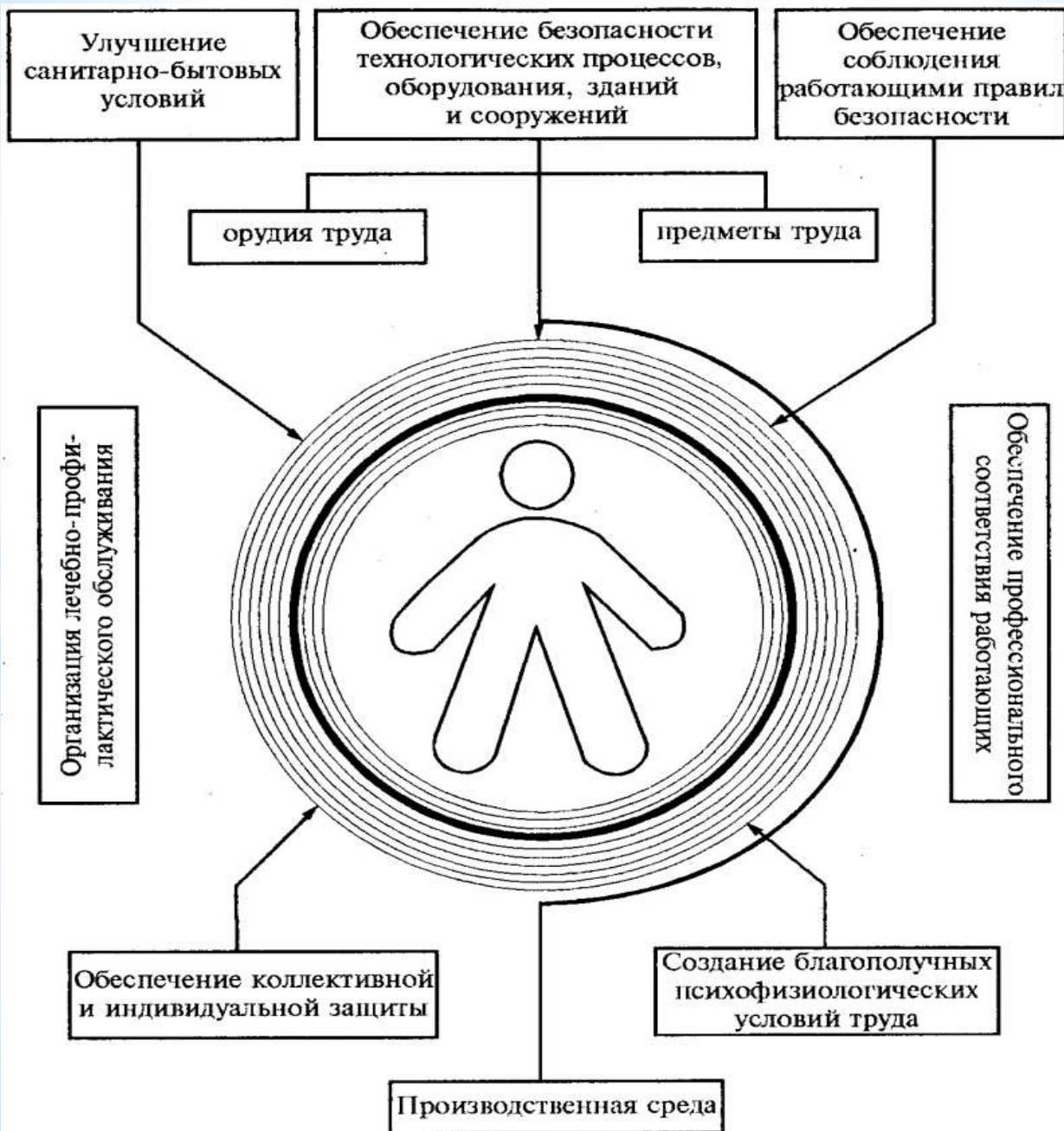
Загальна кількість травмованих у період з 2000 по 2017 рік

Кількість смертельно травмованих у період з 2000 по 2017 рік

Дисциплина ООП. Лекция № 3

Дисципліна ООП. Лекція № 3

2. Розслідування та облік нещасних випадків, професійних захворювань та аварій на виробництві.

Відповідно до ст. 22 закону України «Про охорону праці», що має назву «Розслідування та облік нещасних випадків, професійних захворювань і аварій» роботодавець повинен організувати розслідування та вести облік нещасних випадків, професійних захворювань і аварій відповідно до положення, що затверджується Кабінетом Міністрів України за погодженням з всеукраїнськими об'єднаннями профспілок.

У відповідності до НПАОП 0.00-6.02-11 «Порядок розслідування та ведення обліку нещасних випадків, професійних захворювань і аварій на виробництві», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 30.11.2011 року розслідування проводиться у разі виникнення нещасного випадку, а саме обмеженої в часі події або раптового впливу на працівника небезпечного виробничого фактора чи середовища,

Дисципліна ООП. Лекція № 3

2. Розслідування та облік нещасних випадків, професійних захворювань та аварій на виробництві.

що сталися **у процесі виконання ним трудових обов'язків**, внаслідок яких **зафіксовано шкоду здоров'ю**, зокрема від одержання поранення, травми, у тому числі внаслідок тілесних ушкоджень, гострого професійного захворювання і гострого професійного та інших отруєнь, одержання сонячного або теплового удару, опіку, обмороження, а також у разі утоплення, ураження електричним струмом, блискавкою та іонізуючим випромінюванням, одержання інших ушкоджень внаслідок аварії, пожежі, стихійного лиха (землетрусу, зсуву, повені, урагану тощо), контакту з представниками тваринного і рослинного світу, **які призвели до втрати працівником працездатності на один робочий день чи більше або до необхідності переведення його на іншу (легшу) роботу не менш як на один робочий день**, зникнення, а також настання смерті працівника під час виконання ним трудових (посадових) обов'язків.

Дисципліна ООП. Лекція № 3

2. Розслідування та облік нещасних випадків, професійних захворювань та аварій на виробництві.

**ВИРОБНИЧИЙ ТРАВМАТИЗМ
І ПРОФЕСІЙНІ ЗАХВОРЮВАННЯ:
ЯК ЇХ УНИКНУТИ?**

Дисципліна ООП. Лекція № 3

2. Розслідування та облік нещасних випадків, професійних захворювань та аварій на виробництві.

У разі настання нещасного випадку безпосередній керівник робіт зобов'язаний:

- терміново організувати надання першої невідкладної допомоги потерпілому, забезпечити у разі потреби його доставку до лікувально-профілактичного закладу;
- негайно повідомити роботодавця про те, що сталося;
- зберегти до прибуття комісії з розслідування (спеціального розслідування) нещасного випадку обстановку на робочому місці та машини, механізми, обладнання, устаткування у такому стані, в якому вони були на момент настання нещасного випадку (якщо це не загрожує життю чи здоров'ю інших працівників і не призведе до більш тяжких наслідків та порушення виробничих процесів), а також вжити заходів до недопущення подібних нещасних випадків.

Дисципліна ООП. Лекція № 3

2. Розслідування та облік нещасних випадків, професійних захворювань та аварій на виробництві.

До складу комісії з розслідування НВ входять:

керівник (спеціаліст) служби охорони праці або посадова особа, на яку роботодавцем покладено виконання функцій з охорони праці (голова комісії),

представник Фонду соціального страхування за місцезнаходженням підприємства,

представник первинної профспілки (у разі наявності на підприємстві кількох профспілок - представник профспілки, членом якої є потерпілий, а у разі відсутності профспілки - уповноважена найманими працівниками особа з питань охорони праці),

представник підприємства,

інші особи.

До складу комісії не може входити безпосередній керівник робіт.

Потерпілий або його довірена особа має право брати участь у розслідуванні.

Дисципліна ООП. Лекція № 3

2. Розслідування та облік нещасних випадків, професійних захворювань та аварій на виробництві.

Комісія зобов'язана протягом **трьох робочих днів** з моменту її утворення:

обстежити місце настання нещасного випадку,
одержати письмові пояснення потерпілого, якщо це можливо,
опитати осіб - свідків нещасного випадку та причетних до нього осіб;

визначити відповідність умов праці та її безпеки вимогам законодавства про охорону праці;

з'ясувати обставини і причини настання нещасного випадку;
вивчити первинну медичну документацію (журнал реєстрації травматологічного пункту лікувально-профілактичного закладу, звернення потерпілого до медичного пункту або медико-санітарної частини підприємства, амбулаторну картку та історію хвороби потерпілого, документацію відділу кадрів, відділу (служби) охорони праці тощо);

Дисципліна ООП. Лекція № 3

2. Розслідування та облік нещасних випадків, професійних захворювань та аварій на виробництві.

визначити, пов'язаний чи не пов'язаний нещасний випадок з виробництвом;

установити осіб, які допустили порушення вимог законодавства про охорону праці, а також розробити план заходів щодо запобігання подібним нещасним випадкам;

скласти у п'яти примірниках акт проведення розслідування нещасного випадку за формою Н-5 та акт про нещасний випадок, пов'язаний з виробництвом, за формою Н-1 (у разі, коли нещасний випадок визнано таким, що пов'язаний з виробництвом) і передати їх роботодавцеві для затвердження;

скласти у разі виявлення гострого професійного захворювання (отруєння), пов'язаного з виробництвом, крім актів за формою Н-5 і Н-1, у шістьох примірниках картку обліку професійного захворювання (отруєння) за формою П-5.

Дисципліна ООП. Лекція № 3

2. Розслідування та облік нещасних випадків, професійних захворювань та аварій на виробництві.

Спеціальному розслідуванню підлягають:

нещасні випадки **із смертельними наслідками;**

групові нещасні випадки, які сталися одночасно з двома і більше працівниками, незалежно від ступеня тяжкості отриманих ними травм;

випадки **смерті працівників на підприємстві;**

випадки **зникнення працівників під час виконання трудових (посадових) обов'язків;**

нещасні **випадки, що спричинили тяжкі наслідки**, у тому числі з можливою інвалідністю потерпілого.

Дисципліна ООП. Лекція № 3

3. Класифікація нещасних випадків

Нещасні випадки класифікують:

1) по зв'язку з виробництвом

<i>Нещасні випадки</i>			
<i>Трапились на виробництві</i>		<i>Трапились поза виробництвом (невиробничий травматизм, акт по формі НТ)</i>	
<i>Пов'язані з виробництвом (акти Н-1, Н-5)</i>	<i>Не пов'язані з виробництвом (спеціальний акт не складається, окрім акта Н-5)</i>	<i>Пов'язані з суспільно-корисною діяльністю</i>	<i>Побутові</i>

Дисципліна ООП. Лекція № 3

3. Класифікація нещасних випадків

При класифікації враховують місце, час події та вплив факторів виробничого середовища. Порядок розслідування та оформлення, призначення і виплати допомоги з тимчасової непрацездатності, відшкодування збитків для різних груп нещасних випадків буде відрізнятися.

2) за винністю :

- з вини роботодавця;
- з вини потерпілого;
- змішані.

Страхові виплати допомоги потерпілому здійснюються з першого дня непрацездатності.

Дисципліна ООП. Лекція № 3

3. Класифікація нещасних випадків

Визнаються пов'язаними з виробництвом нещасні випадки, що сталися з працівниками під час виконання трудових обов'язків, у тому числі у відрядженні, а також ті, що сталися у період:

- перебування на робочому місці, на території підприємства або в іншому місці, пов'язаному з виконанням роботи, починаючи з моменту прибуття працівника на підприємство до його відбуття, який повинен фіксуватися відповідно до вимог правил внутрішнього трудового розпорядку підприємства, у тому числі протягом робочого та надурочного часу, або виконання завдань роботодавця в неробочий час, під час відпустки, у вихідні, святкові та неробочі дні;

- підготовки до роботи та приведення в порядок після закінчення роботи знарядь виробництва, засобів захисту, одягу, а також виконання заходів особистої гігієни, пересування по території підприємства перед початком роботи і після її закінчення;

Дисципліна ООП. Лекція № 3

3. Класифікація нещасних випадків

- проїзду па роботу чи з роботи на транспортному засобі, що належить підприємству, або на іншому транспортному засобі, наданому роботодавцем;
- використання власного транспортного засобу в інтересах підприємства з дозволу або за дорученням роботодавця в установленому роботодавцем порядку;
- виконання дій в інтересах підприємства, на якому працює потерпілий, тобто дій, які не належать до трудових обов'язків працівника (подання необхідної допомоги іншому працівникові, дій щодо запобігання аваріям або рятування людей та майна підприємства, інших дій за розпорядженням або дорученням роботодавця);
- ліквідації аварії, наслідків надзвичайної ситуації техногенного і природного характеру на виробничих об'єктах і транспортних засобах, що використовуються підприємством;
- подання необхідної допомоги або рятування людей, виконання дій, пов'язаних із запобіганням нещасним випадкам з іншими особами у процесі виконання трудових обов'язків;

Дисципліна ООП. Лекція № 3

3. Класифікація нещасних випадків

- надання підприємством шефської допомоги;
- перебування у транспортному засобі або на його стоянці, на території вахтового селища, у тому числі під час змінного відпочинку, якщо настання нещасного випадку пов'язане з виконанням потерпілим трудових обов'язків або з впливом на нього небезпечних чи шкідливих виробничих чинників або середовища;
- прямування працівника до об'єкта (між об'єктами) обслуговування за затвердженими маршрутами або до будь-якого об'єкта за дорученням роботодавця;
- прямування до чи з місця відрядження згідно з установленим завданням.

Дисципліна ООП. Лекція № 3

3. Класифікація нещасних випадків

Визнаються пов'язаними з виробництвом також випадки:

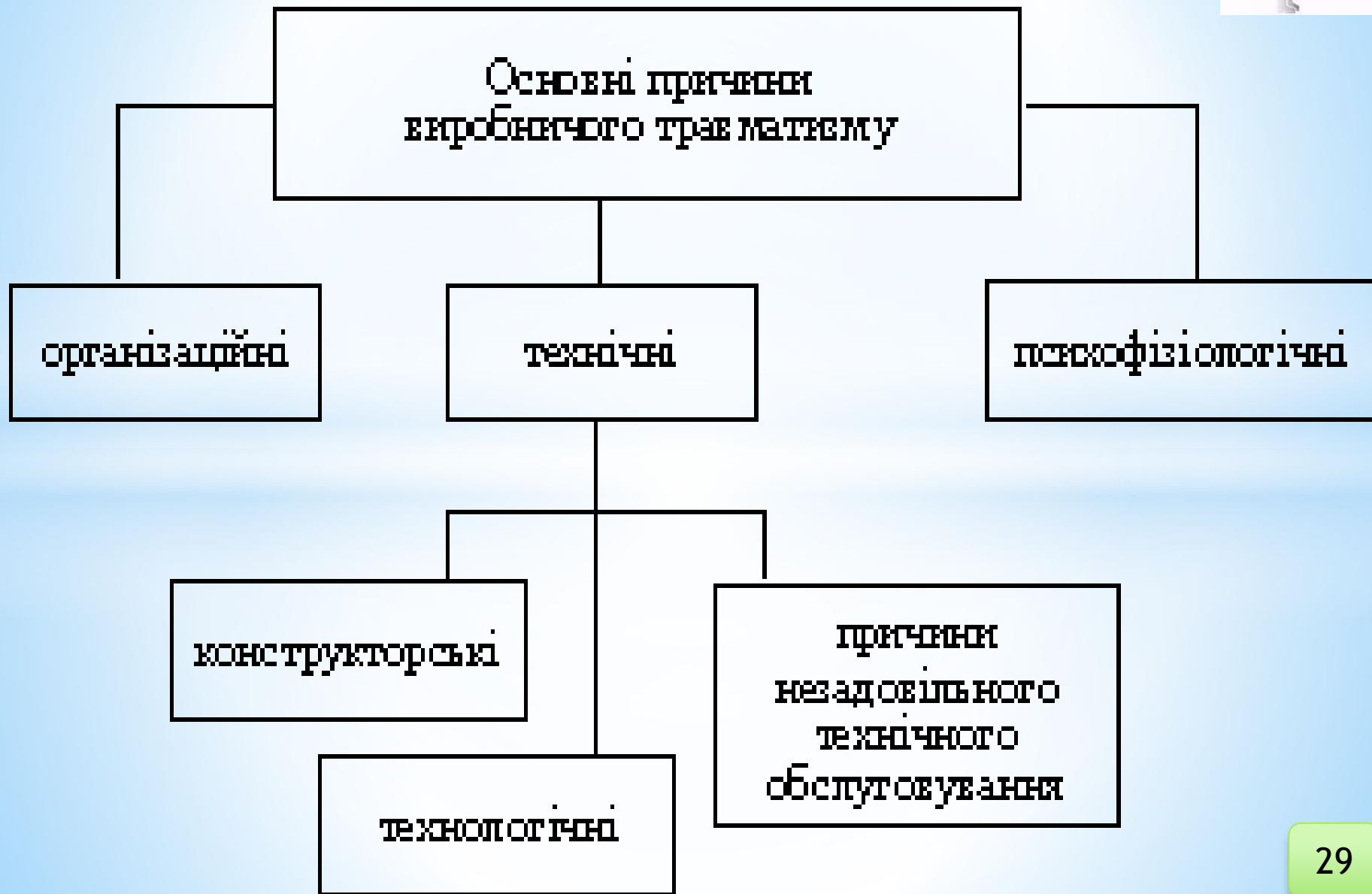
- раптового погіршення стану здоров'я працівника або його смерті внаслідок гострої серцево-судинної недостатності під час перебування на підземних роботах (видобування корисних копалин, будівництво, реконструкція, технічне переоснащення і капітальний ремонт шахт, рудників, копалень, метрополітенів, підземних каналів, тунелів та інших підземних споруд, геологорозвідувальні роботи, які проводяться під землею) чи після виведення працівника на поверхню з ознаками гострої серцево-судинної недостатності, що підтверджено медичним висновком;

- скоєння самогубства працівником плавскладу на судах морського, річкового та рибпромислового флоту в разі перевищення обумовленого колективним договором строку перебування у рейсі або його смерті під час перебування у рейсі внаслідок впливу психофізіологічних, небезпечних чи шкідливих виробничих чинників.

Дисципліна ООП. Лекція № 3

3. Класифікація нещасних випадків

Дисципліна ООП. Лекція № 3

3. Класифікація нещасних випадків

При встановленні причин нещасного випадку зазначаються і кодуються три групи причин відповідно до класифікатора:

I – Технічні:

конструктивні недоліки, недосконалість, недостатня надійність засобів виробництва;

конструктивні недоліки, недосконалість, недостатня надійність транспортних засобів;

неякісна розробка або відсутність проектної документації на будівництво, реконструкцію виробничих об'єктів, будівель, споруд, обладнання тощо;

неякісне виконання будівельних робіт;

недосконалість, невідповідність вимогам безпеки технологічного процесу;

незадовільний технічний стан: виробничих об'єктів, будинків, споруд, території; засобів виробництва; транспортних засобів;

незадовільний стан виробничого середовища (несприятливі метеорологічні умови, підвищена концентрація шкідливих речовин у повітрі робочої зони; наявність шкідливих опромінь (випромінювань); незадовільна освітленість, підвищений рівень шуму і вібрації та ін.);

Дисципліна ООП. Лекція № 3

3. Класифікація нещасних випадків

II – Організаційні (що залежать від рівня організації праці на виробництві та діяльності самої людини):

незадовільне функціонування, недосконалість або відсутність системи управління охороною праці;

недоліки під час навчання безпечним прийомам праці, у тому числі:

відсутність або неякісне проведення інструктажу;

допуск до роботи без навчання та перевірки знань з охорони праці;

неякісна розробка, недосконалість інструкцій з охорони праці або їх відсутність;

відсутність у посадових інструкціях функціональних обов'язків з питань охорони праці;

порушення режиму праці та відпочинку;

відсутність або неякісне проведення медичного обстеження (професійного відбору);

Дисципліна ООП. Лекція № 3

3. Класифікація нещасних випадків

невикористання засобів індивідуального захисту через незабезпеченість ними;

виконання робіт з відключеними несправними засобами колективного захисту, системами сигналізації, вентиляції, освітлення тощо;

залучення до роботи працівників не за спеціальністю (професією);

порушення технологічного процесу;

порушення вимог безпеки під час експлуатації транспортних засобів;

порушення правил дорожнього руху;

незастосування засобів колективного захисту (за їх наявності);

незастосування засобів індивідуального захисту (за їх наявності);

порушення трудової і виробничої дисципліни, в тому числі:

невиконання посадових обов'язків;

невиконання вимог інструкцій з охорони праці;

Дисципліна ООП. Лекція № 3

3. Класифікація нещасних випадків

III – Психофізіологічні (пов'язані з несприятливою особливістю людського фактора; невідповідність анатомо-фізіологічних і психологічних особливостей організму людини умовам праці):
алкогольне, наркотичне сп'яніння, токсикологічне отруєння;
незадовільні фізичні дані або стан здоров'я;
незадовільний психологічний клімат у колективі;
травмування внаслідок протиправних дій інших осіб, інші причини.

Серед причин, не внесених у класифікатор, необхідно також враховувати **соціальні причини**, обумовлені станом особистості в даний момент, якістю особистості:

- недостатня ефективність норм трудового права;
- побутові умови;
- рівень доходу в родині;
- рівень освіти;
- приналежність до того або іншого соціального прошарку тощо.

Дисципліна ООП. Лекція № 3

4. Методи аналізу виробничого травматизму

Аналіз виробничого травматизму проводиться з метою встановлення закономірностей виникнення травм на виробництві та розробки ефективних профілактичних заходів.

У процесі аналізу травматизму повинні бути з'ясовані причини нещасних випадків і розроблені заходи щодо їх попередження.

Аналіз виробничого травматизму та професійних захворювань дозволяє виявити причини і визначити закономірності їх виникнення. На підставі такої інформації розробляються заходи щодо профілактики травматизму та профзахворювань.

Для аналізу виробничого травматизму застосовують такі, найбільш поширені та взаємодоповнюючі методи дослідження: статистичний, монографічний, топографічний, груповий, економічний, ергономічний, експертних оцінок, анкетування та інші.

4. Методи аналізу виробничого травматизму

